

Prognoza oddziaływania na środowisko

Programu usuwania wyrobów zawierających azbest
z terenu
gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032

w.2

ZLECENIODAWCA

Gmina Ostrów Mazowiecka

Urząd Gminy
w Ostrowi Mazowieckiej
ul. gen. Wł. Sikorskiego 5
07-300 Ostrów Mazowiecka

WYKONAWCA

EKOTON sp. z o. o.

siedziba: ul. Ciepła 12/4 15 - 472 Białystok
biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U
15 - 464 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95

Dokument współfinansowany przez Ministerstwo Gospodarki w ramach realizacji zadania wynikającego z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Zamawiający:

Gmina Ostrów Mazowiecka
Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej
ul. gen. Wł. Sikorskiego 5
07-300 Ostrów Mazowiecka

Wykonawca:

siedziba: ul. Ciepła 12/4 15 - 472 Białystok
biuro: ul. Włókiennicza 7A lok. 14U
15 - 464 Białystok
tel./fax: (+48) 85 744 67 95
www.ekoton.pl

Zespół autorów:

dr Grzegorz Chocian
mgr inż. Beata Gładkowska - Chocian
mgr inż. Joanna Bartnikiewicz

październik 2014

SPIS TRESCI

1. PODSTAWA OPRACOWANIA	3
2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	7
3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	15
4. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA...	17
5. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	18
6. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	19
6.1. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA W GMINIE OSTRÓW MAZOWIECKA	19
6.2. ANALIZA ILOŚCIOWO - JAKOŚCIOWA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA.....	29
6.3. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	36
7. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.....	38
8. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŚNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY	39
9. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBÓW, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU	42
10. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU	45
11. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU.....	52
12. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH, W TYM WSKAZANIA NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY.....	55
13. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.	57
SPIS RYCIN.....	58
SPIS TABEL	58

1. PODSTAWA OPRACOWANIA

Przedmiotem niniejszej *Prognozy oddziaływania na środowisko* jest projekt *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* (dalej zwany *Programem*). Niniejszy dokument opracowany został na zlecenie gminy Ostrów Mazowiecka przez firmę EKOTON Sp. z o. o. w ramach realizacji zadania wynikającego z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Najistotniejszym celem *Prognozy* jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu zapisów *Programu*, jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. *Prognoza* powinna wspierać proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska. Celem przeprowadzenia niniejszej *Prognozy* jest przede wszystkim ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach *Programu* oraz identyfikacja potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania zapisów *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032*.

Podłoże prawne wykonania niniejszego opracowania stanowi ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013, poz. 1235). Zgodnie z art. 46 ww. ustawy opracowujący dokumenty planów i programów jest zobowiązany do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Poprzez przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 3, ust. 1, pkt. 14 ww. ustawy rozumie się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub programu, obejmujące w szczególności:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Urząd Gminy Ostrów Mazowiecka wystąpił do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie o zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania

na środowisko. Opracowana prognoza oddziaływania na środowisko uwzględnia niniejsze ustalenia.

Zakres sporządzanej Prognozy określa art. 51 pkt. 2 ustawy z 3 października 2008 r. wobec powyższego opracowana Prognoza:

1. zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

2. określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz,

klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra, materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie i kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Informacje znajdujące się w prognozie oddziaływania na środowisko, o których mowa w art. 51 ust. 2 ustawy, powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

Po wykonaniu projektu prognozy organ opracowujący projekt poddawany ocenie dokumentu przedstawia go, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez organy ochrony środowiska, inspekcji sanitarnej oraz zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, zgodnie z przepisami działu III rozdz. 1 i 3 ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013, poz. 1235) w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Organ opracowujący projekt dokumentu i odpowiedzialny za przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zobowiązany jest wziąć pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów ochrony środowiska oraz inspekcji sanitarnej, oraz rozpatrzyć uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań

alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,
- opinie właściwych organów,
- zgłoszone uwagi i wnioski,
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Organ opracowujący projekt dokumentu jest obowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko, zgodnie z częstotliwością i metodami zawartymi w wyżej wymienionym pisemnym podsumowaniu.

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

Na terytorium Polski od 1997 roku obowiązuje zakaz stosowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest. Został on wprowadzony ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Dodatkowo zapisy w/w ustawy zabraniają wprowadzać na polski obszar celny wyrobów azbestowych, ich produkcji, jak również obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec.

W dalszych latach wprowadzono wiele uregulowań prawnych dotyczących postępowania z azbestem i usuwania wyrobów zawierających azbest. Obarczają one obowiązkiem inwentaryzacji azbestu na właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. W stosunku do posiadaczy odpadów zawierających azbest nałożono obowiązki, polegające na przestrzeganiu odpowiednich procedur podczas usuwania, transportu oraz składowania tych wyrobów. Azbest został zakwalifikowany przez ustawę Prawo ochrony środowiska do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013, poz. 1232 ze zm.) i powinien być wykorzystywany, przemieszczany, eliminowany przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności (Art. 161 ust. 1) i bezpieczeństwa w stosunku do zdrowia ludzi i środowiska.

Uzupełnieniem polskich przepisów prawnych dotyczących azbestu jest *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* (zwany dalej POKzA) przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r., który zastąpił „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. W dniu 15 marca 2010 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032".

Celem *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* jest wyeliminowanie negatywnego wpływu wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców i środowisko naturalne oraz bezpieczne usunięcie azbestu i zdeponowanie go na wyznaczonych składowiskach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. Do zadań niniejszego opracowania zaliczono określenie warunków bezpiecznego i sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych. *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032*, podzielono na trzy główne części:

- Część podstawowa zawiera ogólne informacje dotyczące azbestu, jego szkodliwości oraz sposoby bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, jak również informacje, wynikające z realizacji POKZA. W części tej przedstawiono podstawy prawne dotyczące bezpiecznego postępowania z odpadami azbestowymi oraz obowiązki z nich wynikające. W części podstawowej zawarto dodatkowo charakterystykę gminy Ostrów Mazowiecka.
- Część programowo - techniczna zawiera analizę dotyczącą ilości i rodzajów wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie gminy Ostrów Mazowiecka.
- Część ekonomiczno - finansowa określa koszty usunięcia, transportu i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych oraz koszty wdrażania Programu. Część ta uwzględnia dodatkowo możliwości finansowania i pozyskiwania środków pozabudżetowych ze wskazaniem potencjalnych funduszy, a także informacje o sposobie zarządzania niniejszym *Programem*.

W celu uzyskania rzetelnych informacji na temat ilości, stanu i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest, przeprowadzono aktualizację inwentaryzację wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie gminy. Głównym źródłem danych, będących podstawą do sporządzenia niniejszego *Programu* była baza danych dotycząca azbestu i wyrobów zawierających azbest, utworzona w oparciu o ankietyzację właścicieli i zarządców obiektów oraz w wyniku spisu „z natury” dokonanego na zlecenie urzędu gminy. Dane te dotyczą w szczególności azbestu zlokalizowanego na posesjach osób fizycznych, ale również osób prawnych. W trakcie wizji lokalnej, odpowiednio przeszkoleni i oznakowani ankietrzy odwiedzili każdą posesję na terenie gminy Ostrów Mazowiecka. W trakcie wizyty wypełniana była w konsultacji z właścicielem ankiet, a w przypadku nieobecności lub nie wyrażenia zgody na współpracę przy uzupełnianiu ankiety, dokonywano tzw. spisu „z natury”, określając szacunkową ilość, rodzaj i stan wyrobów azbestowych.

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji oszacowano koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka oraz wskazano potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć, polegających na usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Zaproponowano także wskaźniki monitorowania realizacji *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* Strategię usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka oparto na następujących kierunkach działań:

- Inwentaryzacja - rozpoznanie ilości i rodzaju wyrobów azbestowych zlokalizowanych na terenie gminy Ostrów Mazowiecka, w oparciu o informacje składane przez właścicieli i zarządców obiektów do urzędu gminy,
- Baza danych - opracowanie bazy informacyjnej (prowadzonej w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl) zawierającej dane dotyczące lokalizacji, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka, na podstawie informacji uzyskanych z przeglądów realizowanych przez właścicieli lub zarządców obiektów i urządzeń budowlanych na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- Aktualizacja bazy danych - zgodnie z §2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, wyroby zawierające azbest wykorzystuje się w sposób nieistwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31 grudnia 2032 roku. Zgodnie z § 10 tego rozporządzenia wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest inwentaryzuje się poprzez sporządzenie spisu z natury. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest ujmuje wynik inwentaryzacji w "Informacji o wyrobach zawierających azbest" i przedkłada ją corocznie w terminie do dnia 31 stycznia właściwemu marszałkowi województwa. Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedkłada informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Informację sporządza się w dwóch egzemplarzach: jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej właściwemu organowi a drugi egzemplarz przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji. Należy opracować i wdrożyć metodę aktualizacji danych dotyczących lokalizacji, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Ostrów Mazowiecka.
- Przepływ informacji - przedkładanie marszałkowi województwa przez wójta gminy Ostrów Mazowiecka raz na rok, do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, według stanu na dzień 31 grudnia, informacji o rodzaju,

ilości i miejscach występowania azbestu, wg określonego wzoru zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2009 nr 124 poz. 1033 ze zm.). Zgodnie ze zmianą rozporządzenia z dnia 20 grudnia 2012 r. informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl prowadzonej w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego w rozumieniu ustawy o informatyzacji,

- Monitoring usuwania odpadów azbestowych - zaktywizowanie działań dyspozycyjno - kontrolnych nadzoru usuwania azbestu oraz usprawnienie monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych,
- Edukacja ekologiczna - zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy poprzez organizację kampanii informacyjnej dotyczącej szkodliwości azbestu i jego wyrobów dla zdrowia, i życia, a także bezpiecznego użytkowania, i usuwania wyrobów zawierających azbest, kampanie reklamowo - propagandowe promujące właściwe postępowanie z odpadami azbestowymi,
- Monitoring realizacji Programu - wdrożenie monitoringu realizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest - bezpieczne usunięcie wyrobów zawierających azbest zgodnie z przepisami prawa i unieszkodliwienie odpadów azbestowych,

Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032 zakłada realizację następujących zadań:

- Gromadzenie przez wójta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów azbestowych oraz coroczne przekazywanie pozyskanych informacji marszałkowi województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego - www.bazaazbestowa.gov.pl.

- Cykliczna aktualizacja gminnego Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, gospodarczych, obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych, oraz oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest
- Organizacja akcji wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów
- Przeprowadzenie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm
- Prowadzenie działalności informacyjno - edukacyjnej związanej z tematyką azbestową, w tym inspirowanie właściwej postawy wśród mieszkańców gminy w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem azbestu, współpraca z mediami w zakresie rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest
- Budowa składowisk odpadów zawierających azbest
- Współpraca z organami kontrolnymi: inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska
- Wyłanianie w drodze przetargów wykonawców prac związanych z usuwaniem azbestu z terenu gminy
- Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację POKza.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest jest procesem długotrwałym, z którym wiąże się duże nakłady finansowe. Dlatego też harmonogram realizacji usuwania azbestu został rozłożony na 20 lat, z podziałem na następujące okresy:

- 2014 - 2018 r.
- 2019 - 2025 r.
- 2026 - 2032 r.

Na podstawie danych z *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* założono, iż w pierwszym okresie zostanie usunięte 28 % wyrobów azbestowych, w drugim okresie - 35 %, natomiast w ostatnim okresie pozostałe 37 %.

Opracowanie analizowanego Programu związane jest z realizacją zapisów zawartych w *Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, którego celem jest:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Obowiązki samorządu gminnego wynikające z POKZA w zakresie realizacji działań związanych z usuwaniem wyrobów azbestowych to:

- Gromadzenie przez wójta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów azbestowych oraz coroczne przekazywanie pozyskanych informacji marszałkowi województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego - www.bazaazbestowa.gov.pl,
- Opracowanie i późniejsza aktualizacja programu usuwania azbestu,
- Przeprowadzenie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
- Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych, z uwzględnieniem zasad zawartych w programie,
- Inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- Współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest,
- Współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację programu,

- Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032 został przygotowany z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych i jest zgodny z kierunkami wyznaczonymi w Wojewódzkim planie gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2012 - 2017 z uwzględnieniem lat 2018 - 2023. Wojewódzki plan... w zakresie odpadów zawierających azbest zakłada osiągnięcie celów założonych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, oraz Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego, tj.:

Cele krótkookresowe 2012-2017:

- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwianie przez składowanie,
- Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele długookresowe 2018-2023:

- Dalsze sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- Kontynuacja działań minimalizujących negatywne skutki zdrowotne powodowane kontaktem z włóknami azbestu,
- Dalsze działania polegające na likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032 jest zgodny z Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego, który stanowi załącznik do „Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2012 - 2017 z uwzględnieniem lat 2018 - 2023”.

Głównym celem „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego”, jest doprowadzenie do całkowitego usunięcia do 2032 roku wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie. Program określa szereg zadań niezbędnych do realizacji powyższego celu oraz zminimalizowania zagrożeń dla zdrowia wynikających z obecności azbestu w różnorodnych materiałach i wyrobach wykorzystywanych na terenie województwa.

Pozostałe cele w/w Programu dla Województwa Mazowieckiego to:

- ocena Programu realizowanego na terenie województwa w latach 2007 - 2011,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego zakłada, iż usunięcie wyrobów zawierających azbest przyniesie zarówno korzyści społeczne, ekonomiczne jak i ekologiczne polegające na:

- zmniejszeniu emisji włókien azbestu,
- uzyskaniu poprawy ochrony zdrowia mieszkańców,
- poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.

Analizowany w ramach niniejszej prognozy *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* jest ściśle związany i wypełnia zobowiązania wynikające z nadrzędnych dokumentów strategicznych (zarówno na poziomie lokalnym, wojewódzkim i krajowym).

3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Prognoza oddziaływania na środowisko, stanowi integralną część *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* i została sporządzona w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013, poz.1235).

Przy opracowaniu niniejszej *Prognozy* zastosowano metody opisowe i porównawcze. W początkowej fazie zapoznano się z zapisami projektu *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* oraz z obowiązującymi dokumentami nadrzędnymi w stosunku do sporządzonego *Programu*.

Przeanalizowano zgodność zapisów, celów i sposobów realizacji zadań określonych w *Programie* z celami i strategicznymi kierunkami działań sprecyzowanymi w dokumentach o charakterze nadrzędnym (m. in. w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032).

Następnie dokonano charakterystyki istniejącego stanu zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem przewidywanych znaczących oddziaływań oraz obszarów prawnie chronionych i tendencji niektórych zjawisk. Na podstawie analizy aktualnego stanu środowiska na terenie gminy Ostrów Mazowiecka zidentyfikowane zostały największe problemy środowiskowe. W kolejnym etapie określono powiązania pomiędzy założeniami analizowanego dokumentu, a istniejącymi problemami środowiskowymi.

Późniejszy etap sporządzania *Prognozy* obejmował określenie wpływu realizacji wyznaczonych w *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032*.

Zgromadzone w oparciu o dane pochodzące z literatury informacje o właściwościach azbestu, sposobach jego unieszkodliwiania, wpływie na ludzi oraz środowisko, zostały przeanalizowane w kontekście lokalnych uwarunkowań i specyfiki przyrodniczej analizowanego terenu. Stworzona macierz interakcji umożliwiła określenie stopnia realnego oddziaływania na środowisko przewidzianych w *Programie* zadań. Szczegółowo

do sporządzenia *Prognozy* wykorzystano zapisy dotyczące aktualnego stanu środowiska w gminie, dane z literatury dotyczące oddziaływania wyrobów zawierających azbest na poszczególne elementy środowiska, postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

Zastosowana w tym miejscu subiektywna ocena skutków po realizacyjnych jest spójna z wytycznymi określonymi w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013, poz. 1235).

Informacje zawarte w *Prognozie* opracowane zostały stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości analizowanego dokumentu.

4. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Monitoring Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032 powinien być prowadzony systematycznie przez cały okres realizacji zadań Programu. W poniższej tabeli przedstawiono listę proponowanych wskaźników monitorowania i oceny skuteczności wdrażania

Tab. 1. Wskaźniki monitorowania

L.p.	Wskaźnik	Jednostka
1	Ilość obiektów, urządzeń, instalacji, w których zlokalizowane są wyroby zawierające azbest	szt.
2	Ilość unieszkodliwionych odpadów azbestowych	Mg, m ²
3	Stopień usunięcia wyrobów (stosunek ilości usuniętych wyrobów do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją „Programu usuwania...”)	%
4	Udział procentowy stopni pilności (I, II, III) wyrobów zawierających azbest w użytkowaniu	%
5	Ilość wniosków zgłoszonych przez właścicieli chcących usunąć posiadane wyroby azbestowe	szt.
6	Nakłady finansowe poniesione na realizację „Programu usuwania...”	tys. zł.

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o.

Ocena realizacji założeń przedstawionych w Programie prowadzona będzie poprzez ocenę dynamiki zmian wskazanych parametrów. Monitoring zapewni bieżącą analizę oraz kontrolę zgodności założonych zadań i terminów ich wykonania z rzeczywistymi działaniami podejmowanymi przez właścicieli poszczególnych obiektów oraz gminę Ostrów Mazowiecka.

5. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Realizacja *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* nie będzie skutkowała możliwością wystąpienia oddziaływań transgranicznych, ponieważ ewentualne oddziaływania związane z realizacją *Programu* będą miały jedynie charakter lokalny a przy uwzględnieniu odpowiedniego reżimu robót oddziaływania te będą skutecznie ograniczone. Właściwe usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz ich składowanie, przeprowadzane zgodnie z obowiązującymi procedurami i prawem, nie będzie powodować negatywnego oddziaływania na środowisko.

Długosiodło do powiatu wyszkowskiego. Jest ona gminą graniczną zarówno w układzie wojewódzkim jak i powiatowym.

Gmina składa się z 41 sołectw: Antoniewo, Biel, Budy-Grudzie, Dybki, Fidury, Nowa Grabownica, Stara Grabownica, Guty-Bujno, Jasienica, Jelenie, Jelonki, Kalinowo, Kalinowo-Parcele, Komorowo, Koziki, Koziki-Majdan, Kuskowizna, Lipniki, Nowe Lubiejewo, Stare Lubiejewo, Nagoszewka (miejscowości: Nagoszewka Druga i Nagoszewka Pierwsza), Nagoszewo, Nieskórz, Nowa Osuchowa, Stara Osuchowa, Pałapus, Podborze, Popielarnia, Pólki, Prosenica, Przyjmy k. Jelonek i Przyjmy k. Poręby, Rogóźnia, Sielc, Smolechy, Stok, Sulęcín-Kolonia, Ugniewo, Wiśniewo, Zakrzewek, Zalesie oraz 1 Osiedle Wojskowe.

Ryc. 2. Położenie poszczególnych sołectw na terenie gminy Ostrów Mazowiecka.

Źródło: <http://www.gminaostrowmaz.home.pl/>

Pod względem liczby ludności i obszaru, gmina Ostrów Mazowiecka jest największą gminą powiatu ostrowskiego. Zgodnie z danymi GUS jej powierzchnia to 282 km², a w 2013 r. obszar ten zamieszkiwało 12955 osób, gęstość zaludnienia wynosi około 46 osoby/km², co jest wynikiem ponad trzykrotnie niższym w porównaniu z gęstością zaludnienia województwa mazowieckiego (146 osób/km²) i Polski (122 osoby/km²).

Gmina Ostrów Mazowiecka ma charakter typowo rolniczy, w rolnictwie zatrudniona jest 30% jej ludności. Ogólna powierzchnia gruntów wynosi 28 294 ha. Użytki rolne zajmują 15 844 ha, co stanowi 56% całej powierzchni gminy. Ilość lasów i gruntów leśnych wynosi

niecałe 40%. Spośród użytków rolnych przeważają grunty orne zajmujące 11 176 ha - 75,5 %, natomiast łąki i pastwiska zajmują 3908 ha - ok. 13,8 %. Obszary sklasyfikowane jako sady stanowią tylko 0,5 % użytków rolnych.

Lasy zajmują powierzchnię 11 246 ha, co stanowi 39,7% powierzchni gminy Ostrów Mazowiecka. Lesistość jest więc wyższa od średniej krajowej. Przeważają one w części południowej (Puszcza Biała), natomiast w części północnej zajmują zdecydowanie mniejszą powierzchnię. Najczęściej występującymi zbiorowiskami w Puszczy Białej są bory sosnowe na siedlisku boru świeżego i mieszanego świeżego.

Wody powierzchniowe gminy stanowią trzy rzeczki: Tuchetka, Wymakracz i Struga z licznymi dopływami. Wzdłuż gminy na odcinku kilku kilometrów płynie rzeka Brok. Rzeczka Tuchetka dostarcza wodę do stawów rybnych o powierzchni około 46,3 ha w Nowej Osuchowej. Na terenach leśnych występują zbiorniki okresowe i mokradła. Ich powierzchnia nie przekracza 1 ha.

Według klasyfikacji zwykłych wód podziemnych Polski teren gminy należy do regionu mazowieckiego (fragment makroregionu północno-wschodniego). Występują na nim dwa piętra wodonośne: trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Użytkowy poziom wodonośny występuje na głębokości 15-50 m, a w rejonie miasta Ostrowi Mazowieckiej na głębokości 50-150 m. Potencjalna wydajność studni wynosi 30-120 m³/h.

W południowej części gminy Ostrów Mazowiecka występują ubogie gleby bielcowe, lokalnie czarne ziemie bagienne, płytkie mady, torfy niskie oraz gleby inicjalne (bezpłodnicze), natomiast w północnej części poza glebami występującymi w części północnej często spotyka się stosunkowo żyzne gleby płowe i brunatne na glinie zwałowej.

Na terenie gminy Ostrów Mazowiecka na gruntach ornych przeważają gleby klas V i VI - 7827 ha 67%. Mniejszą ilość stanowią gleby średnie - 2815 ha (ok. 24,1 %). Grunty orne zakwalifikowane do klasy IIIa i IIIb, czyli grunty dobre zajmują jedynie ok. 1040 ha (ok. 8,9 %). W przypadku użytków zielonych również przeważają bardzo słabe i słabe - 72,1%, użytki średnie zajmują 27,9%. We wsiach Kalinowo, Jasienica oraz Zalesie występują najkorzystniejsze warunki glebowe.

Dominujący kierunek produkcji rolniczej(roślinnej) to uprawa zbóż około 79% ogólnej powierzchni zasiewów. Większość gospodarstw znajdujących się w gminie Ostrów Mazowiecka to gospodarstwa wielokierunkowe. Zaledwie 1/3 gospodarstw produkcję roślinną przeznacza na potrzeby rynku, ponad połowa gospodarstw zużywa ją na pasze i własną konsumpcję.

Regionalizacja fizyczno-geograficzna gminy Ostrów Mazowiecka przedstawia się następująco:

Mezoregion: Międzyrzecze Łomżyńskie,

Makroregion: Nizina Północnomazowiecka,

Podprowincja: Niziny Środkowopolskie,

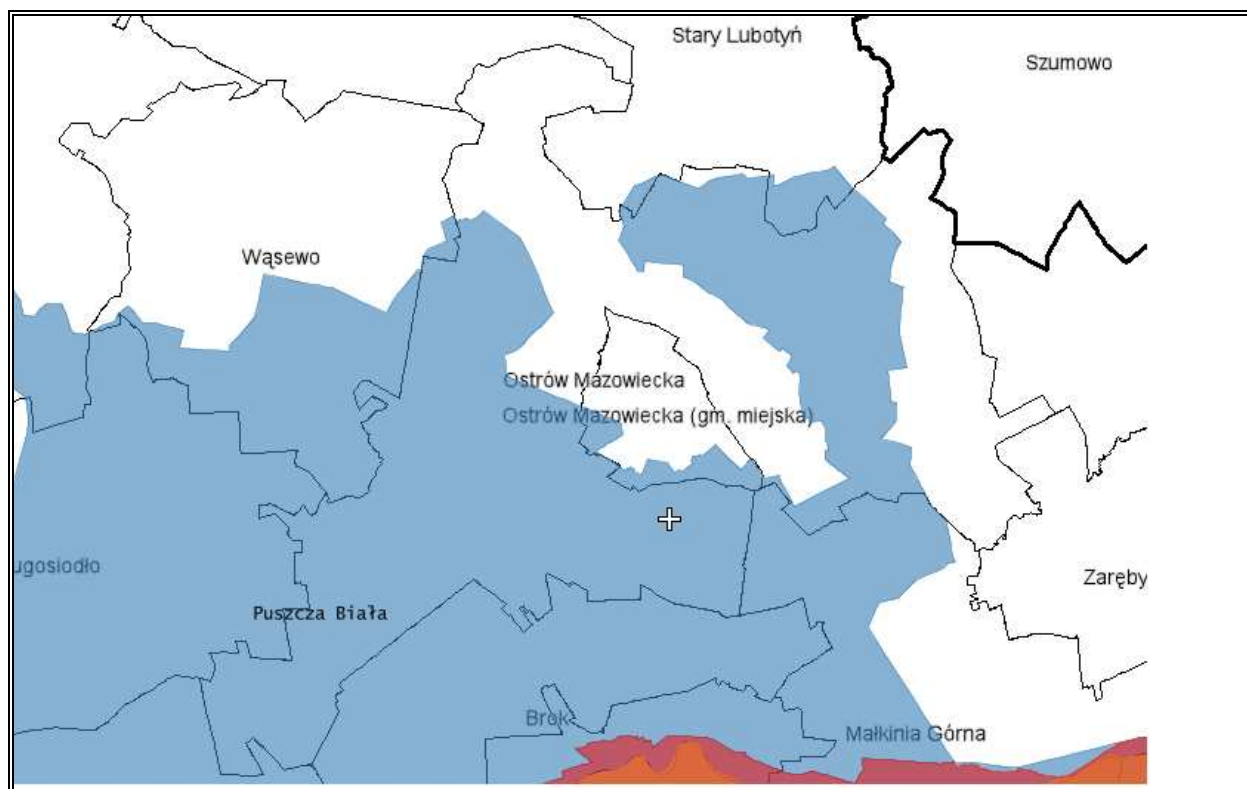
Prowincja: Niż Środkowoeuropejski,

Megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa,

Powierzchnię gminy pokrywają utwory czwartorzędowe, z dominacją piasków sandrowych, tworzących liczne wydmy, w części południowo-zachodniej oraz w części północno-wschodniej glin morenowych i żwirów. Utwory polodowcowe formują wzniesienia moren czołowych, między innymi w okolicach Prosimy, Ugniewa, Podborza oraz Gut-Bujno. Na powierzchni około 100 ha występują pokłady torfu w pobliżu wsi Podgucie oraz Guty Bujno. Są one co jakiś czas eksploatowane przez miejscową ludność. Złóża torfu z powodu małej miąższości i położenia na terenach leśnych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mają znaczenia gospodarczo-wydobycznego. Surowcami mineralnymi znajdującymi na terenie gminy są luźne piaski wydmore, słabogliniaste piaski sandrowe, gliny i pospółki, eksploatowane w licznych amatorskich odkrywkach.

Gmina Ostrów Mazowiecka stanowi jest ważnym ośrodkiem przemysłowym. Znajdują się w niej zarówno małe, średnie jak i duże podmioty gospodarcze. Dominuje głównie przetwórstwo spożywcze, rolne, leśne oraz usługi.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. (Dz. U. Nr 229, poz. 2313) duża część gminy uznana została za „obszar specjalnej ochrony” w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Obszar specjalnej ochrony, obejmujący 13 769,4 ha terenu gminy to PLB140007 - Puszcza Biała. Obszar ten posiada obecnie plan zadań ochronnych (Zarządzenie Nr 15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007 - Dz. Urz. Woj. Maz. Z dnia 9 kwietnia 2014 r. poz. 3828).

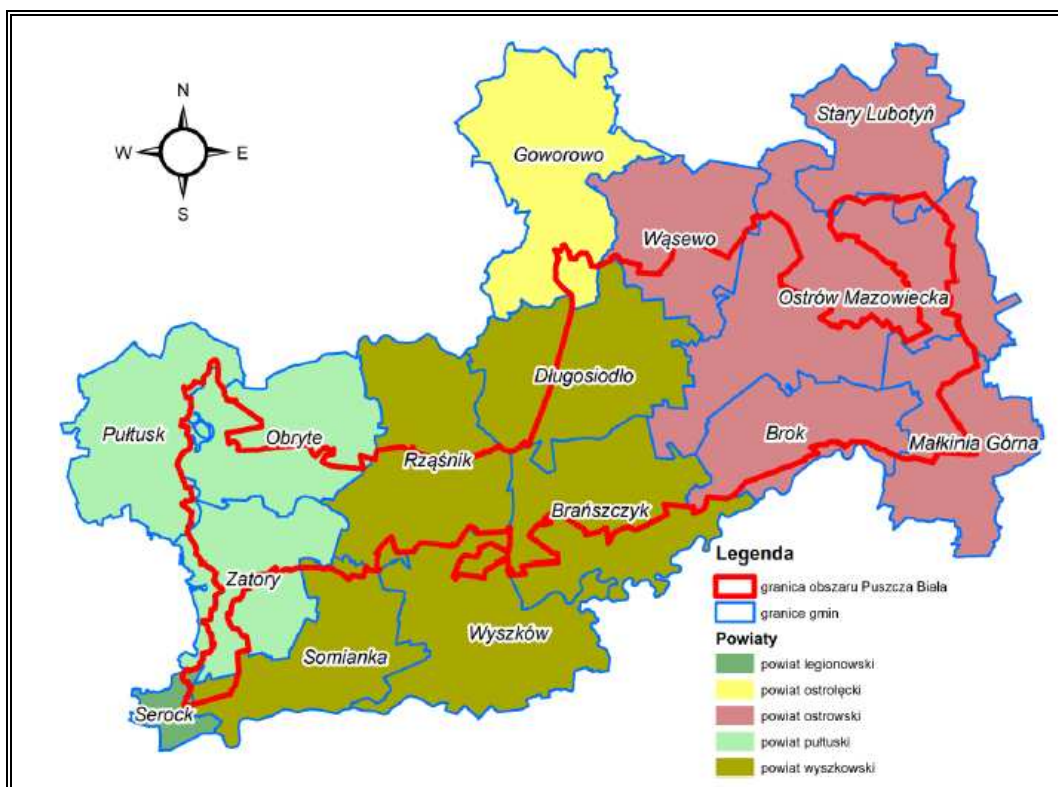
Ryc. 3. Położenie obszaru Natura 2000 Puszczą Białą PLB140007 na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka.

Źródło: www.geoportal.gov.pl

Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszczą Białą chroni rzadkie i zagrożone w skali europejskiej gatunki ptaków, które znajdują tu optymalne siedliska bytowania, rozrodu oraz żerowania.

Obszar położony jest na terenie dwóch makroregionów fizyczno-geograficznych: Niziny Północnomazowieckiej i Niziny Północnopodlaskiej. Obejmuje on również w niewielkim zakresie północne obrzeża makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej. Większość terenu Puszczy Białej to mezoregion Międzyrzecza Łomżyńskiego, obejmujący morenową i sandrową wysoczyznę położoną pomiędzy dolinami rzek: Bugu i Narwi.

Obszar o całkowitej powierzchni 83 779,7 ha położony jest na terenie powiatu ostrowskiego w gminach: Brok, Małkinia Górna, Ostrów Mazowiecka, Stary Lubotyń, Wąsewo, powiatu wyszkowskiego w gminach: Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik, Somianka, Wyszów, powiatu ostrołęckiego w gminie Goworowo, powiatu pułtuskiego w gminach Obryte, Pułtusk, Zatory oraz powiatu legionowskiego w gminie Serock.

Ryc. 4. Położenie obszaru na tle powiatu administracyjnego kraju.

Źródło: Plan Zadań Ochronnych obszaru specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała PLB 140007 w województwie mazowieckim.

Lasy na tym terenie zajmują ok 63% powierzchni, natomiast pozostały obszar stanowią tereny rolnicze ok 36% i zabudowane - 1% (wg zaktualizowanego SDF-u obszaru).

W widłach dwóch dużych nizinnych rzek Narwi i Bugu leży Puszcza Biała. Teren Puszczy jest stosunkowo silnie zalesiony. Lasy rosną na rozległej płaszczynie poprzecinanej jedynie korytami niewielkich rzek.

Gleby są na ogół ubogie, co warunkuje występowanie głównie lasów iglastych zdominowanych przez sosnę. Olsy i łęgi rozwijają się w obniżeniach terenu i dolinkach strumieni. Lasy stanowią różnej wielkości kompleksy leśne przestrzennie ze sobą połączone. Poza nimi występują grunty rolnicze: łąki wykształcone wzdłuż cieków wodnych a także tereny uprawowe.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała przecina droga ekspresowa S8 (Warszawa-Białystok), będąca częścią międzynarodowej trasy Via Baltica. Innym istotnym szlakiem komunikacyjnym przecinającym obszar jest droga krajowa nr 50 (w obszarze na odcinku Brok-Ostrów).

Jako przedmioty ochrony, dla których ochrony wyznaczono obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała, traktuje się następujące gatunki ptaków (gatunki wymienione w SDF-ie obszaru):

- Bocian czarny (*Ciconia nigra*)
- Derkacz (*Crex crex*)
- Lelek (*Caprimulgus europaeus*)
- Dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*)
- Lerka (*Lullula arborea*)
- Świergotek polny (*Anthus campestris*)
- Jarzębatka (*Sylvia nisoria*)
- Gąsiorek (*Lanius collurio*)
- Dudek (*Upupa epops*)

Poza gatunkami wymienionymi powyżej, jako potencjalne przedmioty ochrony traktowane będą 4 następujące gatunki ptaków trzmielojad, rybitwa czarna, puchacz i żuraw. Aktualnie prawdopodobnie gatunki te nie występują na terenie ostoi lub ich liczebność jest tak niska, że obszar nie stanowi dla nich istotnego znaczenia.

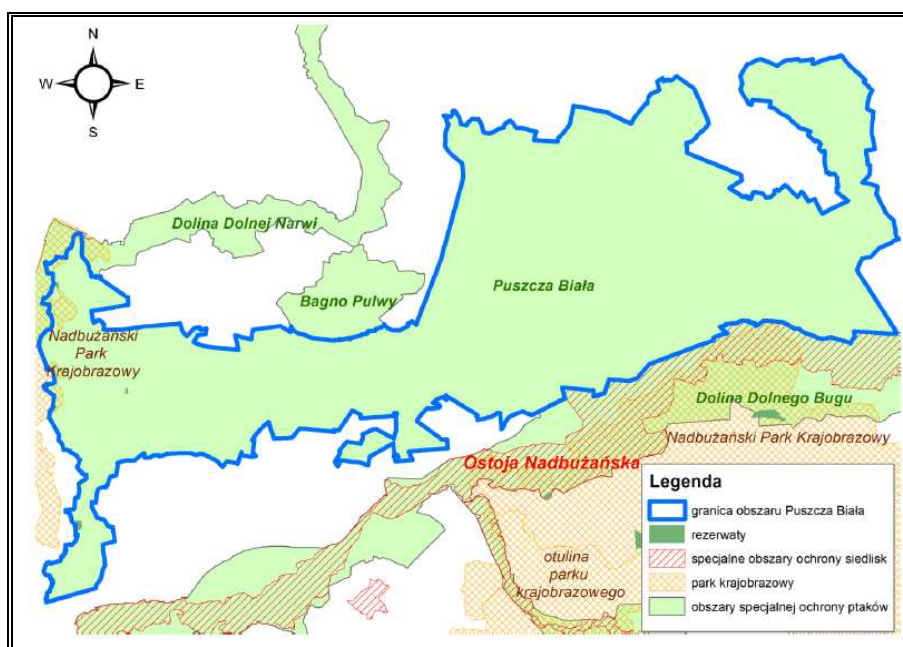
Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała porastają głównie lasy. Zajmują one większość wysoczyzny i obejmują głównie drzewostany sosnowe rosnące na ubogich utworach glebowych. W mniejszym zakresie Puszcza Biała budowana jest przez liściaste gatunki drzew a mianowicie dęba, olszę, brzozę. Z dolinami niewielkich rzek, wzdłuż których rozwijało się rolnictwo funkcjonalnie związane są tereny nieleśne. Obszary te obecnie zajęte są głównie przez łąki, role oraz tereny zabudowane. Ekosystemy leśne, które występują w granicach obszaru są siedliskiem ptaków stanowiących przedmioty ochrony. Zasadniczo są to lasy iglaste, zdominowane przez sosnę. Ma to związek z występującymi tu siedliskami, w większości wytworzonymi na piaskach sandrowych „Sandru Puszczy Białej” obejmującego środkową i wschodnią część obszaru. Pola uprawiane przeplatają się z polami nieużytkowanymi, porośniętymi murawami napiaskowymi, pojedynczymi drzewami i w końcu młodnikami sosnowymi i brzozowymi. Gdziekolwiek występują niewielkie lasy, zadrzewienia przydrożne. Łąki i pastwiska zachowały się głównie w dolinach rzeczek i strumieni. Przeważnie są to łąki użytkowane

w sposób kośny lub kośno-pastwiskowy, ale też, w efekcie zaprzestania wykaszania, znacząca ich powierzchnia przekształca się w ziołorośla, szuwały trzcinowe czy mozgowe.

Kompleks leśny Puszcza Biała, wraz z znajdującymi się na jej obrzeżach wielkimi dolinami rzecznyymi tworzy ważny korytarz ekologiczny (Północno-Centralny). Umożliwia on przemieszczanie się organizmów w kierunku równoleżnikowym. Jest to jeden z 7 korytarzy przebiegający od Puszczy Białowieskiej aż po park narodowy Ujście Warty. W korytarzu tym Puszcza Biała odgrywa ważną rolę głównie ze względu na dość duży obszar lasów, tworzony co prawda przez szereg mniejszych kompleksów leśnych, ale połączonych ze sobą i z dolinami rzecznyymi w jednolity system funkcjonalny.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała PLB140007 od południa graniczy ze specjalnym obszarem ochrony siedlisk Ostoja Nadbużańska PLH140011 i obszarem specjalnej ochrony ptaków Dolina Dolnego Bugu PLB140001, natomiast od północy z obszarem specjalnej ochrony ptaków Dolina Dolnej Narwi PLB140014 i obszarem specjalnej ochrony ptaków Bagno Pulwy 140015.

Poza tym w granicach obszaru znajdują się: Nadbużański Park Krajobrazowy (część enklawy Parku obejmująca dolinę Narwi), Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu (fragment obejmujący część gminy Serock) oraz rezerваты przyrody: Bartnia, Poptawy, Wielgolas, Stawinoga.

Ryc. 5. Mapa obszarowych form ochrony przyrody, powiązanych z obszarem specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała.

Źródło: Plan Zadań Ochronnych obszaru specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała PLB 140007 w województwie mazowieckim.

Tab. 2. Pomniki przyrody w Gminie Ostrów Mazowiecka.

Miejscowość Leśnictwo Obręb, Oddział	Gatunek	Ilość	Data i akt powołania
1. Zalesie (park po PGR), gm. Ostrów Mazowiecka	Jesion wyniosły	2 (grupa)	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 29/80 z 15.08.1980r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21.31.12.1990r.
2. Zalesie (park po PGR), gm. Ostrów Mazowiecka	Jesion wyniosły	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 30/80 z 15.08.1980r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
3. Zalesie, gm. Ostrów Mazowiecka	Lipa drobnolistna	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 31/80 z 15.08.1980r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
4. Zalesie, gm. Ostrów Mazowiecka	Lipa drobnolistna	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 32/80 z 15.08.1980r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
5. Zalesie, gm. Ostrów Mazowiecka	Lipa drobnolistna	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 33/80 z 15.08.1980r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
6. Zalesie, gm. Ostrów Mazowiecka	Kasztanowiec zwyczajny	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 34/80 z 15.08.1980r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
7. Zalesie, gm. Ostrów Mazowiecka	Kasztanowiec zwyczajny	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 35/80 z 15.08.1980r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
8. Zalesie, gm. Ostrów Mazowiecka	Topola czarna	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 36/80 z 15.08.1980r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
9. Leśnictwo Turka, oddział 23f	Lipa drobnolistna	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 17/77 z 20.12.1977r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
10. Leśnictwo Turka, oddział 30f	Sosna pospolita	1	Orzeczenie Wojewody Ostrołęckiego Nr 18/77 z 20.12.1977r. Dz.Urz. Woj. Ostrołęckiego Nr 21 z 31.12.1990r.
10a. Leśnictwo Turka, oddział 8c działka 8/259 - obręb Nowa Grabownica	Modrzew	14	Orzecz. Nr 53 UW w Warszawie z 30.12.1955r., Rozporządzenie nr 3/90 Woj. Ostr. z 27.12.1990r. i Rozp. Woj. Maz. z 31.03.1999r. zał nr 3 LP 1 (11)

Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Ostrów Mazowiecka.

6.2. ANALIZA ILOŚCIOWO - JAKOŚCIOWA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

Gmina Ostrów Mazowiecka, wychodząc naprzeciw rozwiązaniu problemu likwidacji azbestu przystąpiła do opracowania *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* wraz z inwentaryzacją oraz opracowaniem *Prognozy oddziaływania na środowisko dla tego Programu*.

Aby uzyskać rzetelne informacje na temat ilości, stanu i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest, przeprowadzono inwentaryzację wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie gminy. Głównym źródłem danych, będących podstawą do sporządzenia *Programu* była przygotowana baza danych dotycząca wyrobów zawierających azbest, utworzona w oparciu o ankietyzację właścicieli i zarządców obiektów oraz w wyniku spisu „z natury” dokonanego na zlecenie urzędu gminy. Dane te dotyczą w szczególności azbestu zlokalizowanego na posesjach osób fizycznych, ale również osób prawnych.

W celu dokładnego zinwentaryzowania wyrobów azbestowych na terenie gminy Ostrów Mazowiecka przyjęto dwie metody pozyskiwania danych - ankietyzacja właścicieli nieruchomości i spis „z natury”. W trakcie wizji lokalnej, odpowiednio przeszkoleni i oznakowani ankietrzy odwiedzili każdą posesję na terenie gminy Ostrów Mazowiecka. W trakcie wizyty wypełniana była w konsultacji z właścicielem ankiet, a w przypadku nieobecności lub nie wyrażenia zgody na współpracę przy uzupełnianiu ankiety, dokonywano tzw. spisu „z natury”, określając szacunkową ilość, rodzaj i stan wyrobów azbestowych.

Wzór ankiety wypełnianej podczas prowadzonej inwentaryzacji sporządzono na bazie załącznika do Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Postawione pytania miały wykazać ile wyrobów zawierających azbest znajduje się obecnie na terenie Gminy

Ostrów Mazowiecka i jaka ich część ze względu na zły stan techniczny w najbliższym czasie planowana jest do usunięcia, i w konsekwencji zostanie unieszkodliwiona oraz czy właściciele obiektów planują w najbliższym czasie remonty budynków.

Podczas inwentaryzacji wykonywana była również dokumentacja fotograficzna wyrobów zawierających azbest. Zdjęcia zostały opisane z uwzględnieniem adresu posesji i numeru działki, na której zostały zinwentaryzowane wyroby azbestowe. Dokumentacja znajduje się w posiadaniu Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka.

Aktualizacja inwentaryzacji objęła całą gminę Ostrów Mazowiecka a zatem zarówno osoby fizyczne jak i osoby prawne. Zinwentaryzowane wyroby należące do osób prawnych z terenu gminy Ostrów Mazowiecka zostały zestawione tabelarycznie i pismem przekazane do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego. Kopia pisma znajduje się w posiadaniu Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka.

Ponadto przygotowana została warstwa (azbest-Gm.Ostr.Maz.shp) zawierająca obrysy obiektów zawierających azbest z przypisanymi do obiektów atrybutami: numerem działki ewidencyjnej i numerem obrębu ewidencyjnego. Warstwa przygotowana została zgodnie z załącznikiem do konkursu AZBEST-2014! zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki. Warstwa w formacie ESRI Shapefile znajduje się w posiadaniu Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka.

Posiadanie rzeczywistych i rzetelnych informacji o miejscu występowania wyrobów zawierających azbest i ich stanie jest cenną informacją nie tylko dla opracowania *Programu*, ale też szeroko rozumianej ochrony środowiska i zdrowia mieszkańców tego terenu. Jednocześnie zebrane informacje mogą pozytywnie wpłynąć na skuteczne starania o pozyskanie dodatkowych środków finansowych ze źródeł krajowych lub zagranicznych na usunięcie wyrobów zawierających azbest. Ankietyzacja poszczególnych obiektów badanego rynku i inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest odbyła się w okresie od czerwca do sierpnia 2014 r.

Podczas inwentaryzacji stwierdzono, iż na terenie gminy Ostrów Mazowiecka występują tylko 2 rodzaje wyrobów azbestowych, czyli płyty dachowe faliste (W02) oraz płyty azbestowo - cementowe typu „karo” (W01).

Tab. 3. Masa wyrobów azbestowych występujących w gminie Ostrów Mazowiecka- dane na podstawie Bazy Azbestowej.

Zinwentaryzowane [kg]			Unieszkodliwione [kg]			Pozostałe do unieszkodliwienia [kg]		
Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
6 091 972	6 013 356	78 616	19 162	0	19 162	6 072 810	6 013 356	59 454

Objaśnienia:

-W01 - Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie

-W02 - Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa

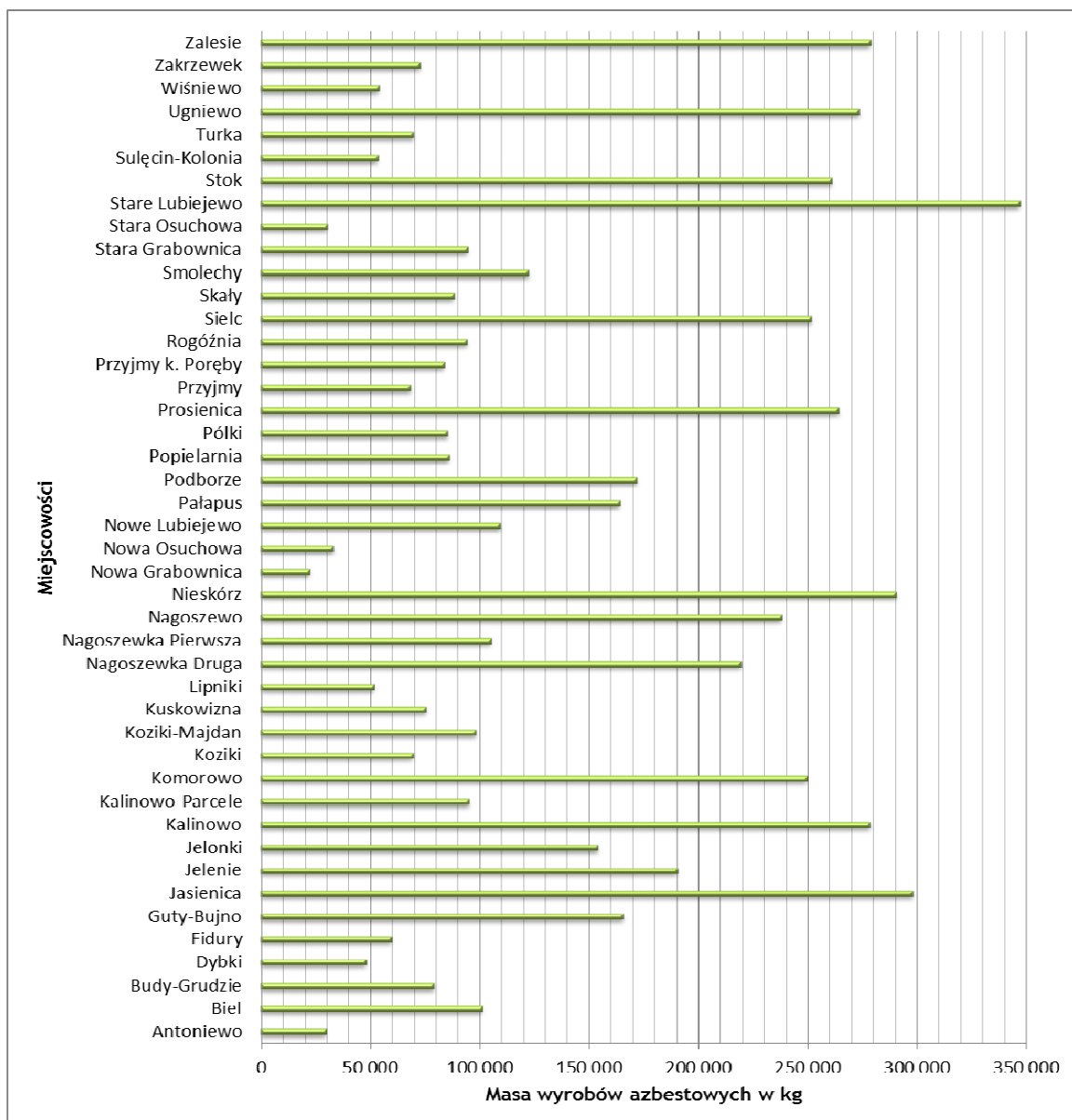
Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl/ i inwentaryzacji w 2014 r.

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka wykazała, że na terenie Gminy znajdowało się 553 816 m² azbestu. Z tego 1 742 m² płyt azbestowo-cementowych znajdujących się w posiadaniu osób prawnych zostało już zutylizowane. Wobec powyższego, obecnie na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka znajduje się około 552 074 m² wyrobów zawierających azbest. Stanowi to około 6 072,810 Mg (zgodnie z Bazą Azbestową, w której podano iż 1 m² płyt azbestowo-cementowych waży 11 kg). Drugiego przeliczenia na Mg dokonano w oparciu o wskaźnik stosowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przy udzielaniu dotacji na usunięcie wyrobów zawierających azbest. Wskaźnik ten wynosi 13,5 kg dla każdego m² płyty azbestowo-cementowej. Przelicznik, iż 1 m² waży 13,5 kg stosowany jest również powszechnie przez firmy zajmujące się demontażem i utylizacją azbestu jak również przez składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest na swój teren. Zgodnie z drugim przeliczeniem na terenie gminy Ostrów Mazowiecka znajduje się około 7 452,994 Mg płyt azbestowo-cementowych.

Zdecydowaną większość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka stanowią płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa - ponad 96%.

Inwentaryzacja wykazała, iż najwięcej wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia stwierdzono w miejscowości Stare Lubiejewo - 346,94 Mg, najmniej natomiast w miejscowości Nowa Grabownica - 22,1 Mg.

Ryc. 7. Masa zinwentaryzowanych pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów azbestowych w gminie Ostrów Mazowiecka w podziale na miejscowości.

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl/ i inwentaryzacji w 2014 r.

Zdecydowana większość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest znajduje się w rękach osób fizycznych, obiekty należące do osób prawnych zamieszczono w poniższej tabeli.

Tab. 4. Wyroby azbestowe pozostałe do unieszkodliwienia będące własności osób prawnych (w tym JST, PKP i MON).

Lp.	Miejscowość, adres	Numer działki ewidencyjnej	Numer obrębu ewidencyjnego	Właściciel	Ilość wyrobów azbestowych [kg]
1.	Guty-Bujno 37	547	141607_2.0006	Gmina Ostrów Mazowiecka	2640
2.	Jasienica 12	237/13	141607_2.0007	Hurt Detal Romuald Rolek	7700
3.	Komorowo, ul. Cegielniana 90A	1935	141607_2.0012	Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	4180
4.	Komorowo, ul. Cegielniana 90B	1935	141607_2.0012	Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	3850
5.	Komorowo, ul. Cegielniana 90C	1935	141607_2.0012	Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	4070
6.	Komorowo, ul. Cegielniana 90D	1935	141607_2.0012	Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	1925
7.	Komorowo, ul. Bociańskiego 1	2006/2	141607_2.0012	Stołeczny Zarząd Infrastruktury JW 4226	11022
8.	Komorowo, ul. Wodociąg 27	519	141607_2.0012	PKP S.A OGN W-wa	1693
9.	Nieszków 69	273/34	141607_2.0020	MAXIMER Sp. z o.o.	14410
10.	Pałapus	157/3	141607_2.0024	Gminna Spółdzielnia w Ostrowi Mazowieckiej	440
11.	Przyjmy	70	141607_2.0031	Gmina Ostrów Mazowiecka	2420
12.	Stare Lubiejewo, ul. Szkolna 15	573	141607_2.0037	Gmina Ostrów Mazowiecka	577,5
13.	Ugniewo, ul. Szkolna 10	370/1	141607_2.0040	Gminna Spółdzielnia	715
14.	Wiśniewo 60	630	141607_2.0041	Nadleśnictwo Wyszaków	2244
15.	Zalesie 62	29/4	141607_2.0046	Agromex Sp.z o.o.	1567,5
Suma					59454

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl i inwentaryzacji w 2014 r.

Na podstawie oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest określono stopień pilności usuwania wyrobów zawierających azbest. Blisko 95% zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych posiada stopień pilności III i wymaga ponownej oceny w terminie do 5 lat, natomiast około 4,7 % wyrobów wymaga ponownej oceny w terminie do 1 roku (II stopień pilności). Jedynie 0,33 % wyrobów azbestowych z terenu gminy Ostrów Mazowiecka wymaga pilnego usunięcia lub zabezpieczenia (stopień pilności I).

Tab. 5. Ilość wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia w podziale na stopnie pilności-dane na podstawie Bazy Azbestowej.

Stopień pilności wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia	Razem [kg]	Osoby fizyczne [kg]	Pozostałe podmioty [kg]
Stopień pilności I - wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie	20 107	20 107	0
Stopień pilności II - wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku	285 068	269 570	15 498
Stopień pilności III - wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat	5 767 636	5 723 680	43 956

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl/ i inwentaryzacji w 2014 r.

W związku z faktem, iż coraz częściej podczas starania się gmin o dotacje na usunięcie wyrobów azbestowych oraz przy zdawaniu wyrobów na składowiska, gminy spotykają się ze stosowaniem innego przelicznika m² na kg wyrobu, postanowiono w niniejszym dokumencie przeliczyć ilość wyrobów azbestowych na terenie gminy Ostrów Mazowiecka zgodnie z przelicznikiem, iż 1 m² płyt azbestowo-cementowych waży 13,5 kg. Niniejsze przeliczenie podano poniżej.

Tab. 6. Ilość wyrobów azbestowych na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka

Lp.	Szacowana do usunięcia ilość wyrobów zawierających azbest	Jednostka	Wartość
1	Ilość azbestu na terenie gminy Ostrów Mazowiecka	[m ²]	552 074
2	Ilość azbestu na terenie gminy Ostrów Mazowiecka - przy założeniu, że 1 m ² płyt waży 11 kg	[Mg]	6 072,810
	Ilość azbestu na terenie gminy Ostrów Mazowiecka - przy założeniu, że 1 m ² płyt waży 13,5 kg	[Mg]	7 452,994

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o.

Wszystkie wyroby azbestowe zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi powinny zostać usunięte w terminie do 2032 roku. W pierwszej kolejności należy usunąć pokrycia dachowe o stwierdzonych dużych uszkodzeniach, z widocznymi pęknięciami lub ubytkami.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest jest procesem długotrwałym, z którym wiąże się duże nakłady finansowe. Dlatego też harmonogram realizacji usuwania azbestu został rozłożony na 20 lat, z podziałem na następujące okresy:

- 2014 - 2018 r.
- 2019 - 2025 r.
- 2026 - 2032 r.

Na podstawie danych z *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* założono, iż w pierwszym okresie zostanie usunięte 28% wyrobów azbestowych, w drugim okresie - 35 %, natomiast w ostatnim okresie pozostałe 37%.

Tab. 7. Program usuwania azbestu dla gminy Ostrów Mazowiecka

Lp.	Szacowana do usunięcia ilość wyrobów zawierających azbest	Jednostka	Wartość	Okresy usuwania wyrobów azbestowych		
				2014-2018	2019-2025	2026-2032
1	Ilość azbestu na terenie gminy Ostrów Mazowiecka	[m ²]	552074	154580,62	193225,77	204267,25

Lp.	Szacowana do usunięcia ilość wyrobów zawierających azbest	Jednostka	Wartość	Okresy usuwania wyrobów azbestowych		
				2014-2018	2019-2025	2026-2032
2	Ilość azbestu na terenie gminy Ostrów Mazowiecka- przy założeniu że 1 m ² płyt waży 11 kg	[Mg]	6072,810	1700,39	2125,48	2246,94
	Ilość azbestu na terenie gminy Ostrów Mazowiecka- przy założeniu że 1 m ² płyt waży 13,5 kg	[Mg]	7452,994	2086,84	2608,55	2757,61
		[%]	100	28	35	37

Źródło: Opracowanie własne EKOTON Sp. z o.o. na podstawie danych wprowadzonych na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl/ i inwentaryzacji w 2014 r.

6.3. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Celem *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* jest wyeliminowanie negatywnego wpływu wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców i środowisko naturalne oraz bezpieczne usunięcie azbestu i zdeponowanie go na wyznaczonych składowiskach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. Do zadań niniejszego opracowania zaliczono określenie warunków bezpiecznego i sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych. Brak podjęcia tych działań skutkowałby dalszym zanieczyszczeniem środowiska azbestem i pogłębianiem się niekorzystnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Gminy.

Brak realizacji *Programu* spowoduje niewywiązanie się z obowiązku wynikającego z regulacji prawnych oraz doprowadzi do zwiększenia stężenia włókien azbestowych w powietrzu. Z uwagi na to, że na terenie gminy występują głównie azbestowe pokrycia dachowe na obiektach będących stale bądź często użytkowanych, niepodjęcie działań w zakresie poprawy stanu gospodarowania odpadami azbestowymi zwiększy prawdopodobieństwo wystąpienia wśród mieszkańców chorób odazbestowych.

Skutkiem odstąpienia od realizacji przedmiotowego dokumentu będzie także brak odpowiedniej wiedzy i świadomości wśród mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka o zagrożeniach związanych z azbestem oraz o właściwych sposobach postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Bez wdrażania rozwiązań zaproponowanych w w/w

Programie spowoduje, że odpady zawierające azbest, zamiast zostać unieszkodliwione zgodnie z wymaganiami prawnymi, będą trafiać na dzikie wysypiska śmieci i powodować negatywne oddziaływania na powierzchnie ziemi. Elementy budowlane zawierające azbest ulegają zużyciu i uszkodzeniom mechanicznym przez co mogą uwalniać do środowiska włókna azbestu, które mają negatywny wpływ na zdrowie i życie ludzi zamieszkujących i wykorzystujących obiekty gdzie jako materiał konstrukcyjny wykorzystany został azbest. Pozostawienie wyrobów w dotychczasowym miejscu przyczyniłoby się do zwiększonego występowania chorób odazbestowych w gminie. Również postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest, bez zachowania procedur wymaganych polskim prawem, może spowodować przedostanie się do środowiska szkodliwych włókien azbestu oraz zwiększenie prawdopodobieństwa ekspozycji wobec osób wykonujących prace remontowe czy rozbiórkowe.

Dodatkowe korzyści wynikające z wdrożenia *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032*:

- wykonanie spójnej bazy danych o odpadach a w konsekwencji sprawnego i skutecznego monitorowania gospodarki odpadami w gminie,
- oczyszczenie terenu gminy z azbestu,
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców i potencjalne obniżenie przypadków zachorowań spowodowanych szkodliwym działaniem azbestu,
- poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych co wpływa na wzrost ich wartości,
- poprawa walorów estetycznych oraz stanu środowiska gminy.

7. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

Obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem w wyniku realizacji założeń przyjętych w *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032*, to miejsca prowadzenia prac w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest oraz ich transport.

Z uwagi na warunki i procedury postępowania przy w/w pracach nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na środowisko. Prowadzone prace mogą jedynie w sposób pozytywny wpłynąć na poprawę standardów środowiska poprzez ograniczenie występowania włókien azbestu w powietrzu.

8. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Nie wystąpią znaczące negatywne oddziaływania w wyniku realizacji celów założonych w *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* na formy ochrony przyrody, powietrze, powierzchnię ziemi oraz zdrowie i życie ludzi, gdyż wszystkie prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez pracowników posiadających odpowiednie wyposażenie techniczne do prowadzenia takich prac oraz przeszkolonych w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu materiałów zawierających azbest. Należyte wykonanie prac demontażowych, transportowych oraz prawidłowe unieszkodliwianie odpadów zapewniają minimalne pylenie wyrobów zawierających azbest, których uwalnianie włókien azbestowych będzie miało jedynie charakter lokalny, a tym samym nie będzie oddziaływać na mieszkańców i poszczególne komponenty środowiska.

Najistotniejszym problemem ochrony środowiska z punktu widzenia realizacji *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* jest niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy. Nie wszyscy obywatele zdają sobie sprawę z kancerogennych właściwości włókien azbestu. Wiele prac, które związane są z usuwaniem azbestu z dachów budynków odbywa się „na własną rękę”, bez zachowania zasad i procedur wymaganych prawem przy tego typu pracach. Ponadto istnieje niebezpieczeństwo pozbywania się odpadów zawierających azbest w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych i powstawanie dzikich wysypisk. Innym problemem z tym związanym jest fakt iż mieszkańcy często zdejmując płyty azbestowe „na własną rękę” chowają je w pomieszczeniach bądź zakamarkach posesji, gdzie ciężko jest dotrzeć bez wskazówek właściciela.

Następnym problemem jest niewątpliwie słabo rozwinięty mechanizm dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych oraz niewystarczająca liczba składowisk do składowania azbestu na terenie województwa. Osoby fizyczne często nie mają odpowiednich środków finansowych na wymianę pokrycia dachowego, w szczególności jeżeli w grę wchodzi wymiana na kilku budynkach w gospodarstwie.

Problemem w gminach jest także niski stopień doinformowania społeczeństwa w zakresie możliwości dofinansowania zdejmowania bądź utylizacji azbestu.

W zakresie zidentyfikowanych problemów, które mogłyby utrudnić lub uniemożliwić realizację zapisów *Programu*, w szczególności na obszarach podlegających ochronie, na które realizacja dokumentu może wywierać wpływ, istnieje obawa, że nieodpowiednio prowadzone prace modernizacyjne mogą powodować niszczenie miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy oraz mogą uniemożliwiać im późniejsze wykorzystywanie tych obiektów, jako miejsc lęgowych bądź zimowisk. W związku z powyższym przy realizacji *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* należy zwrócić szczególną uwagę na należyte wykonanie prac demontażowych.

Na terenie gminy Ostrów Mazowiecka obszarem podlegającym ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody jest obszar Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007, który Zarządzenie nr 15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. uzyskał Pan Zadań Ochronnych. W niniejszym dokumencie określono przedmioty ochrony danego obszaru. Wśród przedmiotów ochrony ustalonych dla obszaru wyróżnić można dwie grupy gatunków:

-Gatunki leśne, do których należy: lelek, lerka, dzięcioł czarny, bocian czarny, kobuz,

-Gatunki związane z krajobrazem rolniczym, do których należy: dudek, lerka, świergotek polny, jarzębata, derkacz, gąsiorek.

W przypadku gatunków leśnych nie stwierdzono istniejących znaczących zagrożeń, a co za tym idzie potrzeby wykonywania konkretnych działań ochronnych. Zaplanowane cele ochronne dla tych gatunków głównie polegają na utrzymaniu aktualnego stanu populacji lub charakteru siedlisk, co wiąże się z dalszą realizacją gospodarki leśnej w myśl zapisów ustawy o lasach i dokumentów wewnętrznych (zasady hodowli lasu, instrukcja urządzania lasu, instrukcja ochrony lasu). Zaproponowane działania ochronne oraz modyfikacje w gospodarowaniu wynikają z potrzeby zabezpieczenia obszaru przed możliwymi zmianami w sposobach gospodarowania w lasach.

Druga grupa, czyli gatunki związane z krajobrazem rolniczym wymagają nieco innego podejścia. Przeważają tu gatunki pospolite na ekstensywnie zagospodarowanych rolniczo i luźno zabudowanych terenach. Obecnie ich sytuacja w obszarze jest optymalna. Dostępność siedlisk, określona na podstawie licznych wizji terenowych, jest wystarczająca. Brak jest jednak dokładnych informacji o ich powierzchni i lokalizacji, dlatego też, jako kluczowe w dalszej ochronie obszaru uznano wykonanie inwentaryzacji siedlisk tych gatunków. Siedliska ubogich, użytkowanych ról i pastwisk, oraz ról i pastwisk zarzuconych niedawno od gospodarowania, zarastających nalotami sosen i brzoź,

wymagają dokładnej inwentaryzacji w związku z określeniem stanu wyjściowego. Dopiero po wykonanej inwentaryzacji będzie można podjąć decyzję, co do skali dalszych działań ochronnych. Zagrożenia związane z utrzymaniem siedlisk gatunków ptaków związanych ze środowiskiem rolnym wiążą się albo z porzucaniem i powolną sukcesją gruntów rolnych albo, z drugiej strony, z ich coraz intensywniejszym zagospodarowaniem w różnych kierunkach: intensyfikacji produkcji rolnej, silnej presji zabudowy.

W związku z faktem, iż wskazane w Planie Zadań Ochronnych obszaru specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała PLB 140007 w województwie mazowieckim gatunki nie bytują w miejscach, które potencjalnie będą przedmiotem prac w ramach realizacji założeń *Programu* należy jednoznacznie wykluczyć możliwość negatywnego wpływu zamierzonych zadań na przedmioty ochrony tego obszaru.

9. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBÓW, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Rozpatrywany w ramach niniejszej *Prognozy Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* jest ściśle związany i wypełnia zobowiązania wynikające z nadrzędnych dokumentów strategicznych (zarówno na poziomie lokalnym i wojewódzkim jak i międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym).

Głównym dokumentem określającym ramy prawne gospodarki odpadami w Unii Europejskiej jest Dyrektywa Rady 74/442/EEC, nakładająca na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia odzysku i usuwania odpadów w sposób niezagrażający życiu ludzkiemu oraz niepowodujący szkód w środowisku. Ponadto nakłada ona obowiązek zapobiegania tworzeniu się odpadów oraz ograniczania ilości i szkodliwości wytwarzanych odpadów. Opracowany *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* jest zgodny powyższym dokumentem.

Najważniejszym celem Polityki Ekologicznej Państwa w zakresie gospodarki odpadami jest zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez redukcję ilości powstających odpadów „u źródła”, odzyskiwanie surowców, ponowne wykorzystanie odpadów oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów niewykorzystanych. Niniejsze opracowanie zakłada także dalsze prace mające na celu poprawę systemu zbierania i unieszkodliwiania azbestu, aby ograniczyć ilość odpadów niebezpiecznych trafiających na składowiska komunalne w postaci wyrobów azbestowych. Jednym z priorytetowych kierunków działań przewidzianych w Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 jest przeprowadzanie prac legislacyjnych i kontynuowanie krajowych programów usuwania azbestu.

Celem *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032* jest wyeliminowanie negatywnego wpływu wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców i środowisko naturalne oraz bezpieczne usunięcie azbestu i zdeponowanie go na wyznaczonych składowiskach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Opracowanie analizowanego Programu związane jest z realizacją zapisów zawartych w *Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, którego celem jest:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014 - 2032 został przygotowany z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych i jest zgodny z kierunkami wyznaczonymi w Wojewódzkim planie gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2012 - 2017 z uwzględnieniem lat 2018 - 2023. Plan ten w zakresie odpadów zawierających azbest zakłada osiągnięcie celów założonych w *Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032* oraz *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego*, tj.:

Cele krótkookresowe 2012-2017:

- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwianie przez składowanie,
- Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko

Cele długookresowe 2018-2023:

- Dalsze sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest;
- Kontynuacja działań minimalizujących negatywne skutki zdrowotne powodowane kontaktem z włóknami azbestu,
- Dalsze działania polegające na likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032 jest zgodny z Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego, który stanowi załącznik do Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2012 - 2017 z uwzględnieniem lat 2018 - 2023.

Najistotniejszym celem Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego, jest doprowadzenie do całkowitego usunięcia do 2032 roku wyrobów zawierających azbest z terenu województwa mazowieckiego poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie. Program określa szereg zadań niezbędnych do realizacji powyższego celu oraz zminimalizowania zagrożeń dla zdrowia wynikających z obecności azbestu w różnorodnych materiałach i wyrobach wykorzystywanych na terenie województwa.

Pozostałe cele w/w Programu dla Województwa Mazowieckiego to:

- ocena Programu realizowanego na terenie województwa w latach 2007 - 2011,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Mazowieckiego zakłada, iż usunięcie wyrobów zawierających azbest przyniesie zarówno korzyści społeczne, ekonomiczne jak i ekologiczne polegające na:

- zmniejszeniu emisji włókien azbestu,
- uzyskaniu poprawy ochrony zdrowia mieszkańców,
- poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.

10. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

Głównym celem *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032* jest przedstawienie sytemu postępowania z odpadami zawierającymi azbest obejmującego bezpieczne usunięcie azbestu i zdeponowanie go na wyznaczonych składowiskach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, dzięki któremu zostanie zredukowane niekorzystne oddziaływanie na życie i zdrowie mieszkańców gminy oraz wszystkie elementy środowiska. Ponadto duże znaczenie odgrywa promowanie działań skutkujących zmianą postawy społecznej mieszkańców.

Azbest znajdujący się głównie w postaci pokryć dachowych na budynkach gospodarczych i mieszkalnych stanowi niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzkiego, a włókna azbestu pochodzące z uszkodzonych płyt azbestowych zanieczyszczają środowisko. Ponieważ azbest wykorzystany jako pokrycia dachowe przez cały czas jego użytkowania stanowi potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi, tylko jego całkowite usunięcie pozwoli na eliminację tego zagrożenia.

Ocenie możliwych oddziaływań na środowisko poddano zadania ujęte do realizacji w ramach *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032*. Poniżej zestawiono analizę wpływu realizacji tego *Programu* na poszczególne elementy środowiska.

Tab. 8. Wyniki analizy przewidywanych oddziaływań i skutków realizacji projektowanego dokumentu na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz poszczególne komponenty środowiska.

Zadania zawarte w projektowanym dokumencie	Określenie oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska											
	Natura 2000	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobry materiał
Gromadzenie przez wójta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów azbestowych oraz coroczne przekazywanie pozyskanych informacji marszałkowi województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego - www.bazaazbestowa.gov.pl	0	+/P	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cykliczna aktualizacja gminnego Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka	0	+/P	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych, gospodarczych, obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych, oraz oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest	0	+/D lub -/C	0	0	0	+/D oraz -/K	0	+/P /D	0	0	0	-/C oraz +/D
Organizacja akcji wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów	0	0	0	0	0	- /P/K	0	0	0	0	0	0
Przeprowadzenie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm	+/P /D	+/P /D	+/P /D	+/P /D	0	+/P /D	0	+/P /D	0	0	+/P /D	+/P /D
Prowadzenie działalności informacyjno - edukacyjnej związanej z tematyką azbestową, w tym inspirowanie właściwej postawy wśród mieszkańców gminy w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem azbestu, współpraca z mediami w zakresie rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest	+/P /D	+/P /D	+/P /D	+/P /D	0	+/P /D	0	+/P /D	0	0	+/P /D	+/P /D
Budowa składowisk odpadów zawierających azbest	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K	- /P/K
Współpraca z organami kontrolnymi: inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska	+/P /D	+/P /D	+/P /D	+/P /D	0	+/P /D	0	+/P /D	0	0	+/P /D	+/P /D
Wyłanianie w drodze przetargów wykonawców prac związanych z usuwaniem azbestu z terenu gminy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację POKZA	+/P /D	+/P /D	+/P /D	+/P /D	0	+/P /D	0	+/P /D	0	0	+/P /D	+/P /D

Objaśnienia do tabeli:

Identyfikacja oddziaływań:

(+) - realizacja zadania spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki,

(-) - realizacja zadania spowoduje negatywne oddziaływania i skutki,

(0) - realizacja zadania nie wpływa na środowisko,

Rodzaje oddziaływań:

P - Pośrednie, B - Bezpośrednie, W - Wtórne, Sk - Skumulowane, K - Krótkoterminowe, Ś - Średnioterminowe, D - Długoterminowe, S - Stałe, C - Chwilowe

Źródło: Opracowanie własne EKOTON sp. z o. o.

Realizacja zadań związana z wymianą pokryć azbestowych będzie prowadzona na terenie całej gminy. Oceny dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie prowadzenia działań związanych z demontażem płyt azbestowych. Należy mieć na uwadze, że uciążliwości występujące w fazie prowadzonych działań mają charakter przejściowy, ograniczony do czasu demontażu.

Wymiana pokryć dachowych jest bardzo kosztowna i dlatego emisja włókien azbestu będzie występować z różnym zaawansowaniem w zależności od możliwości finansowych właścicieli nieruchomości oraz pozyskiwania środków zewnętrznych. Zakłada się, że realizacja tych prac z zachowaniem wszystkich warunków określonych przepisami, nie będzie powodować negatywnego oddziaływania na zdrowie mieszkańców i pracowników firm wykonujących prace związane z azbestem.

Wypełnienie postanowień *Programu* nie będzie powodować oddziaływania na różnorodność biologiczną oraz zwierzęta i rośliny, gdyż działania związane z ich realizacją dotyczą terenów zabudowanych (a w zasadzie tylko budynków). Właściwe usuwanie wyrobów zawierających azbest jak i ich składowanie, przeprowadzane zgodnie z obowiązującymi procedurami i prawem, nie będzie powodować negatywnego oddziaływania na środowisko.

Niemniej jednak istnieje obawa, że nieodpowiednio prowadzone prace modernizacyjne mogą powodować niszczenie miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy oraz mogą uniemożliwiać im późniejsze wykorzystywanie tych obiektów jako miejsc lęgowych. W związku z powyższym należy zwrócić szczególną uwagę na należyte wykonanie prac demontażowych.

Realizacja postanowień *Programu* może dwójako oddziaływać na zdrowie i życie ludzi w zależności od analizowanej grupy narażenia. Biorąc pod uwagę wpływ na zdrowie ludzi mieszkających i wykorzystujących obiekty, w których są materiały zawierające azbest, to oddziaływanie realizacji *Programu* ocenić należy zdecydowanie pozytywnie. W chwili prowadzenia prac związanych z usuwaniem azbestu z poszczególnych obiektów, zagrożenie dla mieszkańców może wzrastać, jednak z uwagi na krótkotrwałość występowania narażenia oraz fakt, że przy prowadzeniu prac konieczne jest zachowanie odpowiednich standardów i procedur w zakresie minimalizacji negatywnego oddziaływania (wymaganych odpowiednimi przepisami) oddziaływanie takie ma charakter niezauważalny.

Jeżeli pod uwagę zostanie wzięta grupa osób, która zajmuje się przeprowadzaniem prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, stwierdzić należy zwiększenie ryzyka związanego z możliwością wystąpienia negatywnych oddziaływań związanych z narażeniem na kontakt z azbestem. Należy jednak podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi przepisami działalność w takim zakresie prowadzić mogą jedynie wykwalifikowane firmy. Przedsiębiorstwa te zatrudniają personel, który nie tylko wyposażony jest w odpowiednie środki ochrony osobistej, ale również świadomy jest zagrożeń związanych z prowadzonymi pracami. W ramach prowadzenia prac zgodnie z obowiązującymi przepisami stosowany jest szereg środków minimalizujących wystąpienie negatywnego oddziaływania (zarówno w odniesieniu do pracowników jak i osób zewnętrznych).

Wypełnienie postanowień *Programu* nie będzie powodowało negatywnych oddziaływań na wody zarówno powierzchniowe, jak i podziemne. Przy wykonywaniu niniejszej oceny oddziaływania na środowisko przyjęto założenie, że wszelkie prace związane z usuwaniem azbestu będą wykonywane w odpowiednim reżimie technologicznym i z poszanowaniem obowiązującego prawa. Dodatkowo należy zauważyć, że azbest nie rozpuszcza się w wodzie. W związku z powyższym oceniono, że prace te nie będą wpływały negatywnie na wody powierzchniowe i podziemne.

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne postanowień zawartych w analizowanym *Programie* można rozpatrywać w dwóch aspektach:

- oddziaływania związane z usuwaniem azbestu z budynków, w których jest stosowany, polegającego na zwiększeniu stężenia włókien azbestu w powietrzu,
- oddziaływania pośredniego związane z emisją zanieczyszczeń do powietrza wywołanych transportem usuniętych materiałów na składowisko.

W zakresie analizy oddziaływania w pierwszym aspekcie należy stwierdzić, że może wystąpić oddziaływanie o charakterze krótkotrwałym i lokalnym. Przy uwzględnieniu odpowiedniego reżimu robót oddziaływanie to będzie skutecznie ograniczone.

Potencjalnym negatywnym oddziaływaniem związanym z realizacją *Programu* może być pośrednie oddziaływanie związane z transportem usuniętych z budynków materiałów na składowiska odpadów. Najbliższymi składowiskami są:

- kwatera na odpady azbestowe na składowisku w miejscowości Czartoria (gmina Miastkowo, województwo podlaskie) - ok. 57 km od Ostrowi Mazowieckiej,
- składowisko w miejscowości Czerwony Bór (gmina Zambrów, województwo podlaskie) - ok. 45 km od Ostrowi Mazowieckiej.

Należy jednak stwierdzić, że oddziaływanie w tym zakresie nie będzie miało charakteru znaczącego, ponieważ biorąc pod uwagę ilość obiektów, z których konieczne będzie usuwanie azbestu, w stosunku do okresu czasu, w którym te prace będą wykonywane, wzrost natężenia ruchu będzie minimalny.

W kontekście wykonanych analiz można stwierdzić jednoznacznie, że realizacja postanowień *Programu* nie będzie powodowała długotrwałego pogorszenia jakości powietrza w gminie jak również poza nią.

Wykonanie zapisów analizowanego dokumentu nie będzie w sposób bezpośredni oddziaływała na powierzchnię ziemi, jednak niektóre oddziaływania mogą wystąpić w kontekście oddziaływań pośrednich. Do pośrednich negatywnych oddziaływań, średniookresowych, związanych w pewien sposób z realizacją *Programu* zaliczyć można oddziaływanie związane z koniecznością zorganizowania nowych składowisk odpadów niebezpiecznych w województwie, tak, aby możliwe było gromadzenie tych odpadów azbestowych z tego rejonu. Należy jednak zauważyć, że konieczność realizacji takiego obiektu w gminie Ostrów Mazowiecka nie wynika z zapisów *Programu*. Azbest z tego terenu może być składowany na obecnie istniejących składowiskach.

Realizacja przedmiotowego *Programu* nie będzie w sposób bezpośredni wpływać na krajobraz. Jego wdrożenie będzie pozytywnie wpływać natomiast na krajobraz w sposób pośredni. Usuwanie wyrobów zawierających azbest wymuszać będzie również przeprowadzanie innych prac remontowych na budynkach (zmiana elewacji, termomodernizacja), przez co poprawione zostaną ich walory estetyczne budynków w gminie Ostrów Mazowiecka. Na krajobraz pozytywnie wpływać będzie działalność edukacyjna przewidziana w ramach realizacji *Programu*, która przyczyniać się będzie do ograniczenia ilości dzikich wysypisk.

Ewentualnym pośrednim negatywnym oddziaływaniem na krajobraz związanym w pewien sposób z realizacją *Programu* może być oddziaływanie związane z koniecznością zorganizowania w przyszłości nowych składowisk odpadów niebezpiecznych w województwie, aby zapewnić możliwość zgodnego z prawem zagospodarowania odpadów niebezpiecznych. Należy jednak zauważyć, że konieczność realizacji takiego obiektu nie wynika z zapisów *Programu*. Podkreślenia wymaga również fakt, że zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami w zakresie budowy i likwidacji składowisk odpadów, po zakończeniu użytkowania takiego obiektu wykonywana jest jego rekultywacja, dzięki czemu możliwe będzie skuteczne zminimalizowanie ewentualnego, negatywnego oddziaływania na krajobraz.

Realizacja postanowień analizowanego dokumentu nie będzie powodowała oddziaływania na klimat. Co prawda skutkiem jego realizacji może być zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery w wyniku prac termomodernizacyjnych, nie wpłynie to jednak w sposób znaczący na klimat.

W aspekcie bezpośrednim realizacja postanowień *Programu* nie będzie miała wpływu na zasoby naturalne. Pewne niewielkie oddziaływania mogą być jednak z koniecznością pozyskania dodatkowych materiałów niezbędnych do przeprowadzenia prac remontowych oraz wytworzenia materiałów, które mogą być niezbędne do zastąpienia usuniętych wyrobów zawierających azbest. Będą to jednak oddziaływania bez znaczenia w kontekście wykorzystywania zasobów naturalnych na inne cele.

Realizacja postanowień *Programu* w odniesieniu do oddziaływań na dobra materialne będzie dwójakiego rodzaju. Z jednej strony, konieczne będzie poniesienie pewnych kosztów na usunięcie azbestu oraz zastąpienie go innym materiałem, co powodować może znaczne obciążenia budżetu (szczególnie w odniesieniu do osób prywatnych). W *Programie* wskazano sposoby uzyskania środków na usunięcie azbestu. Środki te obejmują proces usunięcia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest oraz konieczność poniesienia przez właściciela kosztów zastosowania nowych materiałów dachowych. Z drugiej strony, przeprowadzone prace modernizacyjno-remontowe podwyższą wartość obiektów. W rezultacie może to powodować uzyskiwanie dodatkowych dochodów przy sprzedaży nieruchomości.

Informowanie i edukacja mieszkańców, współpraca z organami kontrolnymi czy z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację POKZA, wpłynie w pośredni sposób na polepszenie walorów środowiska na terenie gminy Ostrów Mazowiecka. Poprzez uświadomienie ludności o szkodliwości wyrobów zawierających azbest powinno się zaobserwować większą chęć wymiany pokryć azbestowych. Mieszkańcy będą mieli również większą świadomość kto może przeprowadzać takie działania i jak prawidłowo powinny być prowadzone prace demontażowe i związane z tym zabezpieczenia.

Demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych, pod warunkiem prowadzenia procedur określonych przepisami, nie powodują zagrożenia dla środowiska i zdrowia człowieka. Prace będą prowadzone na wielu obiektach na terenie gminy, jednakże jeżeli pojedyncze prace polegające na demontażu wyrobów zawierających azbest nie powodują znaczącego oddziaływania na środowisko, to również wielokrotne wykonanie takich prac nie spowoduje pogorszenia stanu środowiska. *Program* zakłada ponadto, że demontaż pokryć azbestowych będzie prowadzony na przestrzeni kilkunastu lat oraz na całym obszarze gminy, w związku z tym nie wystąpi skumulowane oddziaływanie na środowisko.

Realizacja przedmiotowego projektu *Programu* może powodować następujące powiązane oddziaływania:

- Prace polegające na usuwaniu azbestu pociągać będą za sobą z reguły konieczność przeprowadzenia prac remontowych innych części budynku (elewacji, termoizolacji), co powodować będzie poprawę walorów krajobrazowych, wzrost wartości wyremontowanych nieruchomości, zmniejszenie ilości zużywanego paliwa do ogrzewania budynków, a także potencjalnie negatywny wpływ na gatunki zwierząt wykorzystujących dane obiekty jako miejsce odpoczynku bądź gniazdowania.
- Konieczność unieszkodliwienia usuniętego azbestu spowoduje zwiększenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z pojazdów transportujących usunięty azbest. Obecnie brak jest w gminie Ostrów Mazowiecka miejsc składowania azbestu, co wymusza długi transport, a przez to dodatkową emisję zanieczyszczeń do powietrza).
- Obowiązek usunięcia wyrobów zawierających azbest realizowany jest także przez inne gminy w województwa mazowieckiego. Zwiększenie ogólnej ilości odpadów zawierających azbest spowoduje w przyszłości konieczność utworzenia nowych składowisk odpadów niebezpiecznych na terenie województwa, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko.

11. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU.

W celu zapobiegania negatywnym oddziaływaniom na środowisko mogącym powstać podczas użytkowania i demontażu wyrobów zawierających azbest oraz transportu odpadów, należy postępować zgodnie z obowiązującymi procedurami w tym zakresie.

Problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została w Polsce zapisana w postaci bloku tematycznego zawierającego sześć procedur („Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest” - Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003). Procedury te wynikają z przepisów prawa.

Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

- Procedura 1 - dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.
- Procedura 2 - dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Grupa II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwórców odpadów niebezpiecznych.

- Procedura 3 - dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.
- Procedura 4 - dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji.

Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- Procedura 5 - dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- Procedura 6 - dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne.

Procedury te zostały zaprezentowane szczegółowo w *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032*.

Właściwe usuwanie wyrobów zawierających azbest jak i ich składowanie, przeprowadzane zgodnie z obowiązującymi procedurami i prawem, nie powoduje negatywnych oddziaływań a w związku z tym nie stwarza konieczności przeprowadzania rozwiązań mających na celu kompensację ewentualnych negatywnych skutków realizacji zaplanowanych zadań.

Należy zaznaczyć, że przewidywany do realizacji *Program* nie będzie także mieć negatywnego wpływu na ustanowione na terenie gminy Ostrów Mazowiecka obszary Natura 2000 ani pozostałe formy ochrony przyrody. Aby zapewnić ograniczenie negatywnych oddziaływań będących ewentualnym następstwem realizacji *Programu* przed rozpoczęciem prac związanych z usunięciem pokryć dachowych z azbestu należy przeprowadzić wizję terenową, w celu uzyskania informacji o ewentualnym występowaniu w obrębie bryły budynku objętego pracami gniazd ptaków lub nietoperzy. W przypadku stwierdzenia obecności gniazd należy w konsultacji z ornitologiem oraz chiropterologiem przeprowadzić rozpoznanie, w celu weryfikacji ewentualnego występowania w tych miejscach gatunków chronionych ptaków lub nietoperzy.

W przypadku usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków, na których stwierdzono gniazda ptaków chronionych lub występowanie nietoperzy prace remontowe należy prowadzić poza ich okresem lęgowym i rozrodu. Termin powinien zostać dobrany do wymagań poszczególnych gatunków stwierdzonych podczas rozpoznania prowadzonego przez ornitologa oraz chiropterologa.

W przypadku konieczności wykonania czynności zakazanych w stosunku do chronionych gatunków zwierząt, o których mowa w § 7 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia

12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. nr 237, poz. 1419) - np. niszczenie siedlisk i ostoi, gniazd, zimowisk i innych schronień - konieczne jest uzyskanie zezwolenia na odstępstwa od ww. zakazów wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska (Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska). Zakazy - np. chwytania, niszczenia gniazd, umyślnego płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca - w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie jest to szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony populacji tych gatunków i ich siedlisk, nie dotyczą usuwania w okresie od dnia 16 października do końca lutego, gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względu bezpieczeństwa lub sanitarne.

W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez chronione gatunki zwierząt po przeprowadzeniu prac remontowych należy, w miarę możliwości zapewnić nietoperzom dalsze schronienie w czasie dnia, a ptakom dalsze gniazdowanie w jego obrębie. Jeżeli nie będzie to możliwe poprzez wykorzystanie naturalnych szpar i szczelin, należy dążyć do zapewnienia na remontowanym budynku lub w jego rejonie odpowiednich siedlisk zastępczych (np. budek lęgowych), aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu danych gatunków. Charakter zastosowanych siedlisk zastępczych, ich lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny być dobrane odpowiednio do preferencji gatunków, które występowały tam wcześniej i skonsultowane z ornitologiem i chiropterologiem.

12. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU ALBO WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH, W TYM WSKAZANIA NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY.

Zadania i cele zawarte w omawianym *Programie* nie uwzględniają działań alternatywnych dla omawianych rozwiązań. Jedynym możliwym rozwiązaniem alternatywnym jest brak realizacji tych zadań i pozostawienie wyrobów zawierających azbest w miejscach, w których zinwentaryzowano ich występowanie. W kontekście posiadanej wiedzy na temat oddziaływania wyrobów azbestowych na zdrowie człowieka i środowisko oraz w świetle obowiązujących przepisów prawa jest to rozwiązanie nieuzasadnione i nie byłoby ono zgodne z założeniami dokumentów strategicznych wyższego szczebla. Zaniechanie zadań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest spowoduje wzrost uwalnianych do powietrza włókien azbestu i w konsekwencji wzrost zachorowania ludzi na choroby azbestozależne (np. raka płuc, pylicy azbestowej). Ponadto pozostawienie wyrobów azbestowych w budynkach spowoduje skrócenie ich przydatności do użytku oraz obniży wartość nieruchomości i gruntów.

W realizacji procedury usuwania, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest wariantowaniu nie podlega sposób ich unieszkodliwiania. W *Programie* określono, że wykorzystana zostanie metoda składowania odpadów - jest to obecnie jedyna metoda dopuszczona krajowymi regulacjami prawnymi. Zaznaczyć należy, że na świecie istnieją inne sposoby unieszkodliwiania, jednak charakteryzują się one wysokimi kosztami ich wdrażania i wykorzystania, co obniża efektywność ekonomiczną całego przedsięwzięcia. *Program* zakłada okresowe jego uaktualnienie dlatego, jeśli nastąpi rozwój techniki oraz prawnych uwarunkowań umożliwiających wykorzystanie innych sposobów w kolejnych aktualizacjach zostaną one uwzględnione.

Program przewiduje realizację zadań, które wprost wynikają z obowiązujących w kraju regulacji prawnych oraz ogólnopolskiego programu zakładającego usunięcie wyrobów zawierających azbest z terytorium Polski (POKzA). Realizacja tych zadań przyczyni się do ograniczenia negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko. *Program* opracowany został z uwzględnieniem aktualnie obowiązujących wymogów prawnych w zakresie właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz dostępnych materiałów

na temat użytkowania i finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest. Przeprowadzona w ramach *Prognozy* analiza celów *Programu*, a w szczególności na jego spójność z innymi dokumentami programowymi w zakresie gospodarki odpadami i usuwania azbestu wskazuje, że są one w pełni zgodne z postanowieniami tych dokumentów, a także wynikają wprost z obowiązującego w Polsce prawa. Dlatego też, nieuzasadnione jest wyznaczanie szczegółowych wariantów alternatywnych, gdyż nie byłoby to zgodne z założeniami przyjętymi w dokumentach strategicznych wyższego szczebla.

W *Programie* został określony główny cel (usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka do 2032 roku), który zostanie osiągnięty poprzez realizację zaplanowanych zadań. W związku z tym realizacja zamieszczonych w *Programie* rozwiązań będzie miała zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko, a realizacja jego postanowień nie spowoduje występowania znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Do trudności napotkanych podczas prowadzenia prac nad *Programem usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032* należy zaliczyć fakt, iż mieszkańcy często zdejmują wyroby azbestowe (płyty dachowe) „na własną rękę” i składują je w garażach, budynkach gospodarczych, szopach, itp. Po zakończeniu inwentaryzacji do Urzędu Gminy Ostrów Mazowiecka zgłaszali się mieszkańcy, którzy zgłaszali głównie posiadanie azbestu zmagazynowanego ułożonego w pomieszczeniach. Wszystkie zgłoszenia zostały wzięte pod uwagę i uwzględnione w inwentaryzacji z 2014 roku, Bazie Azbestowej oraz przy sporządzaniu niniejszego dokumentu, jednak do końca nie wiadomo ile podobnych przypadków nie zostało wziętych pod uwagę.

13. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032, została opracowana zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, oraz wytycznymi ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko i stanowi element procedury postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze regionu.

Prognoza dotyczy analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz problemów jego ochrony oraz identyfikacji i charakterystyki przewidywanych znaczących oddziaływań będących następstwem ustaleń zawartych w Programie.

Prognoza oddziaływania na środowisko ma na celu sprawdzenie stopnia uwzględnienia, w Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032 celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Porównanie zapisów Programu z dokumentami wyższego rzędu ukazuje zgodność głównych celów i priorytetów ekologicznych w zakresie usuwania azbestu. Nie stwierdzono celów sprzecznych i wykluczających się.

Analizie i ocenie poddano również przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko. W wyniku analizy stwierdzono, iż cel Programu, jakim jest usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka, nie spowoduje negatywnego oddziaływania na środowisko a suma korzyści z realizacji planowanych działań przekracza potencjalne zagrożenie.

Podsumowując, można stwierdzić, iż realizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2014-2032, będzie miała dodatni wpływ na środowisko i ludzi, pozwoli na kontrolowane, i usystematyzowane usuwanie wyrobów zawierających azbest, umożliwi ubieganie się o dofinansowanie usuwania, i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych z terenu gminy Ostrów Mazowiecka oraz zwiększy świadomość ekologiczną społeczeństwa i wpłynie na zwiększenie tempa aktywności w zakresie ochrony środowiska.

SPIS RYCIN

RYC. 1. MAPA GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA	19
RYC. 2. POŁOŻENIE POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTW NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA.....	20
RYC. 3. POŁOŻENIE OBSZARU NATURA 2000 PUSZCZA BIAŁA PLB140007 NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA.	23
RYC. 4. POŁOŻENIE OBSZARU NA TLE POWIATU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU.	24
RYC. 5. MAPA OBSZAROWYCH FORM OCHRONY PRZYRODY, POWIĄZANYCH Z OBSZAREM SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW PUSZCZA BIAŁA.	26
RYC. 6. POŁOŻENIE KORYTARZY EKOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA.	27
RYC. 7. MASA ZINWENTARYZOWANYCH POZOSTAŁYCH DO UNIESZKODLIWIENIA WYROBÓW AZBESTOWYCH W GMINIE OSTRÓW MAZOWIECKA W PODZIALE NA MIEJSCOWOŚCI.	32

SPIS TABEL

TAB. 1. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA	17
TAB. 2. POMNIKI PRZYRODY W GMINIE OSTRÓW MAZOWIECKA.....	28
TAB. 3. MASA WYROBÓW AZBESTOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE OSTRÓW MAZOWIECKA- DANE NA PODSTAWIE BAZY AZBESTOWEJ.	31
TAB. 4. WYROBY AZBESTOWE POZOSTAŁE DO UNIESZKODLIWIENIA BĘDĄCE WŁASNOŚCI OSÓB PRAWNYCH (W TYM JST, PKP I MON).	33
TAB. 5. ILOŚĆ WYROBÓW AZBESTOWYCH POZOSTAŁYCH DO UNIESZKODLIWIENIA W PODZIALE NA STOPNIE PILNOŚCI- DANE NA PODSTAWIE BAZY AZBESTOWEJ.	34
TAB. 6. ILOŚĆ WYROBÓW AZBESTOWYCH NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA.....	35
TAB. 7. PROGRAM USUWANIA AZBESTU DLA GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA	35
TAB. 8. WYNIKI ANALIZY PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ I SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU NA CELE I PRZEDMIOTY OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA.	46